

บทที่ 2

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิจัย เรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของนักเรียนตาม การรับรู้ของครูคณิตศาสตร์และของผู้ปกครอง กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เขตการศึกษา 3" ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ความหมายของจริยธรรม
2. องค์ประกอบของจริยธรรม
3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม
4. จริยธรรมที่จำเป็นในสังคมไทย
5. จริยธรรมกับการศึกษา
6. จริยธรรมที่ต้องการในโรงเรียน
7. จริยธรรมที่พึงประสงค์ในทัศนะของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง
8. การสอนสอดแทรกจริยธรรม
 - 8.1 จริยธรรมที่สอดแทรกระหว่างการสอน
 - 8.2 การเก็บคะแนนจริยธรรม
9. ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 10.1 งานวิจัยในประเทศ

ความหมายของจริยธรรม

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าสภาพของสังคมในปัจจุบันนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อัตรการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาโดยเฉพาะปัญหาด้าน

จริยธรรม เลื่อมโทรมลง ความประพฤตินิยมของบุคคลหลายระดับและหลายวงการส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นและสังคม ในที่สุด ปัญหาทางด้านจริยธรรมที่เกิดขึ้นจึงทำให้บุคคลต่าง ๆ ให้ความสนใจ และเห็นความสำคัญที่จะศึกษาและพยายามหาแนวทางที่จะปลูกฝังให้บุคคลในสังคม เป็นผู้มีจริยธรรม จึงมีผู้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้หลายความหมายดังนี้

พระยาอนุমানราชธน (2515 : 367 - 368) กล่าวว่า "จริยธรรมเป็นเรื่องวิชาสาขาหนึ่งของปรัชญาอันว่าด้วยคุณค่าเกี่ยวกับความประพฤติของสังคมว่า เป็นอย่างไร ที่ถือว่าเป็นถูกหรือดีควรประพฤติ และอย่างไรที่ถือว่าเป็นผิดหรือชั่วไม่ควรประพฤติ แล้ววางเป็นหลักกำหนดเป็นมาตรฐานขึ้นไว้อย่างกว้าง ๆ เพราะฉะนั้นวิชานี้จึงเป็นเรื่องค้นคว้าหาความจริงเกี่ยวกับ เรื่องคุณค่าของความประพฤติในสังคม"

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520 : 3 - 4) กล่าวว่า จริยธรรม (Morality) เป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางหมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภทคือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มียู่ในสังคมนั้นคือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้น เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มียู่ในสมาชิกในสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษ พยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมาก และประเภทหลังน้อย

ระวี ภาวิไล (2522 : 2) กล่าวว่า "จริยธรรมคือ แนวทางความประพฤติและปฏิบัติ เพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าพึงประสงค์"

พนิจ รัตนกุล (2522 : 116) กล่าวว่า "จริยธรรมเป็นคำที่เรานิยมใช้ในเรื่องของการตัดสินคุณค่าของพฤติกรรมมนุษย์ว่าเป็นการกระทำสมควร ถูกต้อง ดี หรือตรงข้าม"

สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน (2522 : 5) กล่าวว่า "จริยธรรมหมายถึง การประพฤติดังไม่ว่าจะเป็นโดยทางกาย วาจา ใจ ในทางที่ดั่งงามที่สังคมยอมรับยกย่องว่าเป็นสิ่งที่ควรทำปฏิบัติ ซึ่งเป็นหลักธรรมะของพระพุทธเจ้านั่นเอง เป็นการมองถึงธรรมะในด้านการแสดงออกหรือ

ความประพฤติซึ่งเกิดจากการรู้จักกฎเกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ ของสังคมและยอมรับปฏิบัติตาม"

พนัส หันนาสินทร์ (2523 : 19 - 20) กล่าวว่า

จริยธรรมนั้นหมายถึง คุณสมบัติทางความประพฤติ (Conduct) ที่สังคมมุ่งหวังให้ชีวิตของสังคมนั้นประพฤติตาม จริยธรรมเกี่ยวข้องกับ ความถูกต้องในความประพฤติซึ่งมีความหมายถึง การกระทำอย่างเสรีภายในขอบเขตของมโนธรรมอันได้แก่ความสำนึกในความบังควรที่จะกระทำหรือเป็นหน้าที่ที่จะต้องกระทำของสมาชิกแต่ละคนในสังคมนั้น ๆ ความเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมย่อมเกิดขึ้นได้อยู่เสมอใน เมื่อสภาวะการณ์ของการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงในสภาวะการณ์ของชีวิตย่อมทำให้ทัศนคติคนมีต่อจริยธรรมเดิมได้รับการพิจารณาใหม่ เกิดแนวคิดใหม่ขึ้น จริยธรรมเดิมอาจเปลี่ยนแนวทางหรือได้รับการเพิ่มเติม ขยายความให้กว้างขวางพอเพียงให้สอดคล้องกับสภาวะการณ์อัน เปลี่ยนไปแล้วนั้น

วิทย์ วิศทเวทย์ (2524 : 113) กล่าวว่า "จริยธรรมคือพันธะหรือหน้าที่ที่เราปฏิบัติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา จริยธรรมคือการนำเอาความรู้ในความจริงหรือกฎธรรมชาตินำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตที่ดียิ่ง ซึ่งจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือต่อสังคมก็ตาม"

สิวลี ศิริไล (2528 : 9) กล่าวว่า "จริยธรรม(Ethical Rules) หมายถึง กฎเกณฑ์ของความประพฤติที่มนุษย์ควรประพฤติให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้มีเหตุผล มีความคิดและสติปัญญา ความหมายของจริยธรรมจึงครอบคลุมการกระทำของมนุษย์ทุกคน"

กระมล ทองธรรมชาติ (2529 : 80) กล่าวว่า "จริยธรรมหมายถึง ธรรม หรือหลักความประพฤติที่ควรแก่การยึดถือและปฏิบัติตาม"

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530 : 82) กล่าวว่า "จริยธรรม คือ การกระทำทั้งกาย วาจา และใจ ที่ดีงาม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม"

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2530 : 217) ได้ให้ความหมายว่า

จริย (จะริยะ) น. ความประพฤติ กิริยาที่ควรประพฤติ (ใช้เป็นคำหน้าสมาส)

เช่น จริยศึกษา (ป.)

จริยธรรม น. ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม

จริยศาสตร์ น. ปรัชญาสาขาหนึ่งว่าด้วยความประพฤติกและการครองชีวิตว่า
ว่าอะไรดี อะไรชั่ว อะไรถูก อะไรผิด หรืออะไรควรอะไรไม่ควร (Ethics)

จริยศึกษา น. การศึกษาเกี่ยวกับความเจริญงอกงามในทางความประพฤติก
และการปฏิบัติตนเพื่อให้อยู่ในแนวทางของศีลธรรม และวัฒนธรรม (Moral Education)

ซอง เพียเจท์ (Jean Piaget 1960 : 1) กล่าวถึงจริยธรรมว่าจริยธรรม
เป็นลักษณะประสมการณัของมนุษย์ และหน้าที่เกี่ยวกับกฎ เกณฑ์ในการให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการ
การจัดเตรียมทางสังคมในเรื่องความสนใจและอนามัของแต่ละบุคคล ความสัมพันธ์ร่วมกัน
ในรูปของสิ่งที่ควรกระทำและสิทธิ

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V. Good 1964 : 314) กล่าวถึงจริยธรรมว่า
จริยธรรมหมายถึงการปรับพฤติกรรมให้เข้ากับกฎ เกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติกที่ถูกต้อง
หรือดีงาม

ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg 1969 : 5) กล่าวถึงจริยธรรมว่า
จริยธรรมเป็นความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี เป็นกฎเกณฑ์และมาตรฐานของการประพฤติกปฏิบัติในสังคม
ซึ่งบุคคลจะพัฒนาขึ้น จนกระทั่งมีพฤติกรรมเป็นของตนเอง โดยสังคมจะเป็นตัวตัดสินผลของ
การกระทำนั้นว่าเป็นการกระทำที่ถูกหรือผิด

เฮนรี พี แฟร์ไชลด์ (Henry P. Fairchild 1977 : 108) ได้กล่าวถึง
จริยธรรมว่าเป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าและความสัมพันธ์ของคุณค่าที่มีต่อแบบอย่างการกระทำ
และกำหนดการปฏิบัติสังคมนิวทาสส่วนที่ศึกษาเกี่ยวกับจารีต แรงบังคับทางสังคม การปรับตัวไม่เข้า
ความเสียระเบียบ ปัญหาสังคม ขบวนการปฏิรูป และความก้าวหน้าทางสังคม ก็อาจรวมอยู่ใน
ขอบเขตของจริยศาสตร์ด้วย ถ้าใช้โศด ๆ ไม่มีคำว่าเชิงสังคมประกอบคัวยแล้ว จริยศาสตร์มักจะ
หมายถึงปรัชญาที่ว่าด้วยความประพฤติกที่ถูกหรือผิด

เฮนรี บี วูลฟ์ (Henry B. Woolf 1981 : 389) กล่าวถึงจริยธรรมว่า
จริยธรรมเป็นข้อบัญญัติที่ว่าคัวยอะไรดี และไม่ดี คัอนหน้าที่ที่เกิดขึ้นจากความสำนึก

เอ เอ็ม แม็กโคนัลด์ (A.M. Macdonald 1982 : 448) กล่าวถึงจริยธรรมว่า
จริยธรรม เป็นกฎ เกณฑ์ และระบบควบคุมพฤติกรรม

จากความหมายของจริยธรรมที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรมคือแนวทางหรือกฎเกณฑ์ของความประพฤติปฏิบัติของบุคคลที่เป็นพฤติกรรมทางสังคม ที่ถือว่าถูกต้องและดีงาม ซึ่งเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ นิยมชมชอบ ให้การสนับสนุนและผู้กระทำให้เกิดความพอใจ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำทางกาย วาจาและใจ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

องค์ประกอบของจริยธรรม

นักจิตวิทยาหลายท่านได้จำแนกจริยธรรมออกเป็นลักษณะต่าง ๆ หลายลักษณะด้วยกัน ดังเช่น โรเจอร์ บราวน์ (Roger Brown 1965 : 411) ได้จำแนกจริยธรรมออกเป็น 3 มิติ คือ ความรู้ (Knowledge) ความรู้สึก (Feeling) และความประพฤติ (Conduct) ซึ่งใกล้เคียงกับการจำแนกของ เอ็ม แอล ฮอฟแมน (M.L. Hoffman 1979 : 958-966) ซึ่งเห็นว่าจริยธรรมประกอบด้วยสามกระบวนการที่เป็นอิสระจากกันและต่างก็มีพื้นฐานเชิงประสบการณ์ต่างกัน กระบวนการทั้งสามนี้คือ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior) และดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันต์จันติก (2520 : 4 - 6) ได้จำแนกจริยธรรมออกเป็น 4 องค์ประกอบด้วยกัน องค์ประกอบแรกคือความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ ว่าในสังคมของตนนั้น ลักษณะและพฤติกรรม หรือการกระทำชนิดใดที่สังคมนั้น เห็นว่าดีงาม เหมาะสม การกระทำชนิดใดเลว ไม่เหมาะสม การรู้กฎเกณฑ์ที่มาตรฐาน ค่านิยมของสังคม เด็กจะเริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ตั้งแต่เกิดและในช่วงอายุ 2 - 10 ปี เด็กจะได้รับการปลูกฝังค่านิยม องค์ประกอบที่สองคือ ทักษะเชิงจริยธรรม เป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับ ลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบ หรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทักษะเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้น แต่อาจจะมีบางคนที่มีทักษะที่แตกต่างไปจากค่านิยมของสังคม ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้โดยวิธีวางเงื่อนไขมาตั้งแต่ต้น องค์ประกอบที่สามคือ เหตุผลเชิงจริยธรรมหมายถึงการที่บุคคลใช้เหตุผลในการ เลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึง เหตุจูงใจ หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง การกระทำ ส่วนองค์ประกอบที่สี่คือ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมหมายถึงการที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรือคว้นการแสดงผลพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้น ๆ ซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมเห็นชอบและสนับสนุน นอกจากนั้น สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน (2525 : 17 -18) ให้ความเห็นว่าพฤติกรรมเชิงจริยธรรมประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ เหมือนกับพฤติกรรมทั่ว ๆ ไป

มี 3 องค์ประกอบด้วยกันคือ องค์ประกอบแรกเป็นองค์ประกอบด้านความคิดปัญญา (Cognition) เป็นความสามารถในการตัดสินใจ การใช้ปัญญาและเหตุผลในการพิจารณาว่าอะไรดี อะไรไม่ดี อะไรถูกต้อง และอะไรไม่ถูกต้อง องค์ประกอบที่สองเป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก (Affection) เป็นความนิยม ศรัทธา พอใจที่จะทำความดี ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ส่วนองค์ประกอบที่สามเป็นองค์ประกอบด้านจริยธรรม การแสดงออก (Moral Conduct) เป็นการปฏิบัติที่สืบเนื่องจากอิทธิพลขององค์ประกอบทั้งสองประการที่กล่าวแล้ว แต่อาจจะมีการกระทำบางอย่างซึ่งตกอยู่ภายใต้สถานการณ์ที่ย่ำแย่บีบคั้นให้บุคคลนั้นต้องกระทำ และตกอยู่ภายใต้พลังจิตของบุคคลด้วย ผู้ที่มีพลังจิตเข้มแข็งย่อมชนะสิ่งที่ยั่วยุดได้

จากองค์ประกอบของจริยธรรมที่นักจิตวิทยาหลายท่านได้จำแนกไว้ดังกล่าวแล้ว จะมีความคล้ายคลึงกัน แต่มีการเรียกชื่อแตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นมี 3 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบทางปัญญา องค์ประกอบทางอารมณ์ และองค์ประกอบทางพฤติกรรม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม

จริยธรรมของบุคคลนั้น จะมีการพัฒนาการจากวัยทารกจนถึงวัยผู้ใหญ่ แม้ว่าจะมีพัฒนาการทางจริยธรรมในช่วงที่แตกต่างกัน แต่ลำดับขั้นตอนคล้ายคลึงกัน จากการศึกษา ลักษณะสำคัญของทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาการทางจริยธรรม จะเห็นว่าทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวกับจริยธรรมไว้น่าสนใจ ได้แก่ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) และทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development Theory) ซึ่งจะนำเสนอ ดังนี้

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory) นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่าทารกเกิดมาพร้อมกับสัญชาตญาณพื้นฐาน 2 ประการคือ สัญชาตญาณแห่งชีวิต (Eros) และสัญชาตญาณแห่งความตาย (Thanatos) ซึ่งเป็นแหล่งก่อให้เกิดพลังงานทางจิตและจะกระจายกันทำงานในระบบของบุคลิกภาพ 3 ระบบคือ กิเลส (Id) อีโก้ (Ego) และความสำนึกผิด (Super Ego) ระบบบุคลิกทั้งสามนี้จะพัฒนาตามขั้นตอน กิเลสเป็นระบบที่ติดตัวทารกมาตั้งแต่เกิด โดยมีหน้าที่หลักคือการใช้พลังงานทางจิตไปในการตอบสนองความต้องการสัญชาตญาณ เช่นการแสวงหาความสุข

ให้กับตัวเอง แต่เขาไม่สามารถตอบสนองความต้องการให้กับตนเองได้เสมอไป อัดตาจะพัฒนาขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการคิดและวางแผนตอบสนองความต้องการทางศิลปะ โดยการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง พัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กเริ่มจากช่วงที่เด็กพัฒนาอึดใจ ในตอนนี้เด็กต้องการพึ่งพาพ่อแม่มาก จริยธรรมจะได้รับการปลูกฝังและอบรมจากพ่อแม่ผู้ใกล้ชิดเป็นสำคัญ โดยอาศัยกระบวนการให้รางวัลและการลงโทษเป็นเครื่องมือในการอบรม จริยธรรมได้รับการสร้างและพัฒนาขึ้นในระบบความสำนึกผิด โดยเด็กจะเกิดการกระทำตามอย่าง (Identification) รับเอาบุคลิกลักษณะบางอย่างของพ่อแม่ผู้ที่อยู่ใกล้เข้ามาไว้เป็นของตนเอง ความสำนึกผิดจะเป็นระบบที่ใช้ตัดสินว่าสิ่งใดถูกผิดและจะเสนอแนวทางต่าง ๆ ในเชิงอุดมคติมากกว่าความจริง เพื่อความสมบูรณ์มากกว่าความพอใจ ระบบนี้ประกอบด้วยระบบย่อย 2 ระบบคือ ตัวตนคุณธรรม (Ego Ideal) เป็นระบบที่เด็กจดจำการกระทำของพ่อแม่บอกว่าดีและควรกระทำไว้ อีกระบบหนึ่งคือมโนธรรม (Conscience) เป็นระบบที่เด็กจดจำการกระทำที่พ่อแม่บอกว่าไม่ดีและไม่ควรกระทำไว้ ระบบย่อยทั้งสองระบบนี้จะคอยควบคุมการกระทำของเด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เมื่อใดที่บุคคลทำในสิ่งที่ดี ตัวตนคุณธรรมก็จะให้รางวัลทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง แต่เมื่อใดที่บุคคลทำในสิ่งที่ไม่ดี มโนธรรมที่จะลงโทษทำให้บุคคลสำนึกผิดขึ้นมา (Calvin S. Hall and Gardner Lindzey 1970 : 34-35)

จากการศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีจิตวิเคราะห์จะพบว่า จริยธรรมควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กและบุคคลจะเป็นผู้มีจริยธรรมได้จะต้องขึ้นอยู่กับคุณธรรมของแต่ละบุคคล และได้รับการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้อง

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory) นักทฤษฎีกลุ่มนี้อธิบายการเกิดจริยธรรมว่าเป็นผลของการถ่ายทอดทางสังคม (Socialization) เป็นผลของการซึมซาบ (Internalization) และเป็นผลของการกระทำตามแบบ (Identification) แนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มนี้มีอิทธิพลต่อความคิดของนักจิตวิทยาและนักสังคมศาสตร์แขนงอื่น ๆ เป็นอย่างมาก นักทฤษฎีที่สำคัญของกลุ่มนี้คือ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura: 1977:16-22) ได้อธิบายแนวความคิดที่สำคัญในการเรียนรู้ทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทุกอย่างที่นอกเหนือจากกิจวัตรประจำวัน เบื้องต้นล้วนเป็นผลมาจากการเรียนรู้ทั้งสิ้น โดยการที่มนุษย์เรียนรู้ผลที่จะเกิดตามมา (Response Consequence) เป็นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ คือ เรียนรู้ว่าจะ

เหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดจะเกิดตามมา หรือเมื่อกระทำพฤติกรรมใดแล้วผลกรรมที่จะเกิดตามมานั้นจะเป็นผลทางบวก หรือผลทางลบ การที่จะเรียนรู้ความสัมพันธ์เหล่านี้ได้ก็โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง (Direct Experience) อันได้แก่ ประสบ เหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้รับผลที่เกิดจากการกระทำต่าง ๆ ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงนี้มีข้อจำกัดมาก เนื่องจากสิ่งที่เรียนรู้มีมากเกินไปที่เวลาและโอกาสของผู้เรียนแต่ละคนจะอ่านวย และผลของการกระทำบางอย่างก็เป็นอันตรายถ้าจะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้น การเรียนรู้จากสิ่งที่มีแบบอย่าง เน้นคือการเรียนรู้แบบอย่าง (Learning Through Modeling) โดยกระบวนการสังเกต (Process of Observational Learning) ได้แก่ การสังเกต พฤติกรรมและผลกรรมที่ตามมาจากการกระทำของผู้อื่น การได้ยินได้ฟังคำบอกเล่า การได้อ่าน ข่าวสาร ซึ่งเป็นการเรียนรู้ทางอ้อม และจะเป็นข้อมูลที่บุคคลนำมาพิจารณาสำหรับการกระทำ พฤติกรรมใหม่ในโอกาสต่อไป เพื่อช่วยลดความผิดพลาดของพฤติกรรม การเรียนรู้จากแบบอย่างนี้อาจจะเกิดได้เนื่องจาก ลักษณะของตัวใกล้เคียงกับผู้สังเกต หรือผู้สังเกตมีความสนใจ นิยม ชมชอบตัวแบบนั้น หรือพอใจพฤติกรรมที่ตัวแบบแสดงและพฤติกรรมดังกล่าวอาจมีความสัมพันธ์กับ ประสบการณ์เดิมของผู้สังเกตทำให้เกิดความสนใจได้ นอกจากนี้ ชัยพร วิชชาวุธ (2526 : 23 - 25) ได้สรุปแนวคิดของ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bandura) จากทฤษฎีการเรียนรู้ ทางสังคมว่าการเกิดจริยธรรมนั้น เป็นผลของสังคมประกิด เป็นผลของการซึมซาบและ เป็นผลของการถอดแบบโดยแยกพิจารณาการเกิดจริยธรรมออกเป็น 4 ประการด้วยกัน ประการแรก คือ สิ่งที่เรียนรู้ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ มนุษย์เรียนรู้ระหว่าง เหตุการณ์กับ เหตุการณ์และ เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรม เมื่อเรียนรู้ว่าเหตุการณ์ใดเกิด ตามเหตุการณ์ใดอย่างไร เมื่อประสบ เหตุการณ์หนึ่งมนุษย์ก็มีความคาดหวัง (Expectancy) ประการที่สอง คือวิธีการเรียนรู้ การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ตรงที่เกิดขึ้นโดยตนเอง เกิดจาก การสังเกตพฤติกรรม ผลกรรมของผู้อื่น หรือจากการอ่านที่ผู้อื่นบันทึกไว้ด้วยวิธีการเรียนรู้หลายรูปแบบ ทำให้มนุษย์รู้ได้กว้างขวางและรวดเร็ว ประการที่สาม คือความเชื่อ ผลของการเรียนรู้ของมนุษย์ จะพัฒนาเป็นความเชื่อและจะไปมีบทบาทในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ จะเห็นได้จากตัวอย่าง ของการยอมอดทนต่อความทุกข์ยากลำบากด้วยความ เชื่อว่าจะทำให้มีความสุขในอนาคต และ ประการสุดท้ายเป็นการควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด มนุษย์มีปัญญา มีความนึกคิด สามารถนำสิ่ง ต่าง ๆ ที่เรียนรู้มาไตร่ตรองและแทนด้วยสัญลักษณ์ต่าง ๆ มนุษย์สามารถคิดในเชิงประ เหมินว่า

พฤติกรรมหนึ่ง ๆ จะทำให้เกิดผลกระทบอะไรบ้างและผลกระทบต่าง ๆ มีความน่าปรารถนามากน้อยเพียงใด เพื่อให้ตนเองได้รับผลกระทบตามที่ปรารถนาและนำไปสู่การบังคับตนเองให้ประพฤติตามที่ตนตั้งใจไว้

จากการศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมจะพบว่า การปลูกฝังจริยธรรมให้แก่บุคคลจะต้องใช้วิธีการเรียนรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อมด้วยการสร้างเงื่อนไขให้บุคคลประสบด้วยตนเอง หรือการให้เห็นแบบอย่างหรือการบอกกล่าวอบรมให้บุคคลเกิดความเชื่อ ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลรู้จักควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและแสดงออกเฉพาะพฤติกรรมที่เหมาะสม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา (Cognitive Development Theory) ทฤษฎีนี้ระบุว่า จริยธรรมเป็นกฎเกณฑ์ที่สรุปโดยแต่ละบุคคล เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามหลักเหตุผล บุคคลจะกระทำพฤติกรรมเช่นไรไม่มีกฎตายตัว ความสำคัญอยู่ที่เหตุผลของการกระทำความสามารถในการพิจารณาเหตุผล ขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของแต่ละบุคคล ซึ่งพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลเป็นไปตามลำดับขั้น ดังที่ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนิก (2520 : 40 - 41) ได้กล่าวถึง การพัฒนาการทางสติปัญญาของ ชอง เพียเจท์ (Jean Piaget) นั้นได้แบ่งพัฒนาการของมนุษย์ไว้สามขั้นตอนคือ ขั้นก่อนจริยธรรม ซึ่งอยู่ในระหว่างเด็กแรกเกิดจนถึงอายุ 2 ขวบ พัฒนาการทางจริยธรรมไม่เกิดขึ้น แต่เด็กสามารถเรียนรู้เรื่องทั่ว ๆ ไปได้โดยประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว และมีความอยากความต้องการทางกายซึ่งต้องการที่จะได้รับการบำบัดและไม่อาจอธิบายออกมาด้วยคำพูดได้ เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูด เขาจะสามารถใช้ภาษาเป็นสื่อและเป็นเครื่องมือในการคิดแก้ปัญหา เด็กจะรู้จักแสดงปฏิกิริยาตอบโต้ต่อสิ่งเร้า และสิ่งแวดล้อม รู้จักบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น ๆ เด็กจะเชื่อฟังและถือเอาคำสั่งของผู้ใหญ่มาเป็นหลักปฏิบัติ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือประกาศิตที่ตนต้องทำตาม ซึ่งจะเกิดขึ้นในช่วงอายุ 2 ถึง 8 ปี เรียกว่าขั้นยึดคำสั่ง ส่วนขั้นที่สาม เป็นขั้นยึดหลักแห่งตนจะเกิดขึ้นในช่วงอายุ 8 ถึง 10 ปี เป็นระยะที่เด็กจะคลายความเกรงกลัวอำนาจภายนอกและจะค่อย ๆ เกิดหลักภายในจิตของตนเองขึ้น พัฒนาการทางความคิดและสติปัญญา ถือว่าเป็นขั้นสูงสุดในวัยเด็ก อาจมีบางคนพัฒนาช้ากว่านี้ หรือบางกรณีพัฒนาการอาจหยุดชะงักอยู่ในขั้นที่สอง เนื่องจากมีการบีบบังคับอย่างผิดปกติของผู้เลี้ยงดูหรือสังคม หรืออาจเกิดจากการขาดประสบการณ์ในกลุ่มเพื่อน นอกจากนั้น ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg 1976 : 32-33) เชื่อว่าการบรรลุนิติภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้น จะแสดงออกในทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม

ได้อย่างเด่นชัดที่สุด เหตุผลเชิงจริยธรรมนี้ไม่ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ และจริยธรรมของบุคคลนั้นจะพัฒนาการไปตามวุฒิภาวะ จึงได้แบ่งระดับ เหตุผล เชิงจริยธรรม ออกเป็น 3 ระดับ 6 ชั้น คือ ระดับแรกเป็นระดับก่อนเกณฑ์ หมายถึงระดับการตัดสินใจเลือกกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองไม่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น เป็นจริยธรรมของเด็กอายุประมาณ 2 ถึง 10 ปี แบ่งออกเป็น 2 ชั้นคือ ชั้นที่หนึ่ง มุ่งที่จะหลบหลีกมิให้ตนเองโดนลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่ได้รับและจะทำตามคำสั่งของผู้ใหญ่ ชั้นที่สอง เป็นชั้นการเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น และระดับที่สอง เป็นระดับตามเกณฑ์สังคม หมายถึงระดับการกระทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของคนหรือทำตามกฎหมายและหลักสากล มีความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจเราและสามารถแสดงบทบาททางสังคมได้ เป็นจริยธรรมของเด็กอายุประมาณ 10 ถึง 16 ปี แบ่งออกเป็น 2 ชั้นคือ ชั้นที่สาม เป็นชั้นที่เลือกกระทำตามผู้อื่น ซอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่น จะใช้การยอมรับของสังคม เป็นเหตุผลในการตัดสินใจ ชั้นที่สี่ เป็นชั้นเลือกกระทำตามบทบาทและหน้าที่ของคนในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมของตน จะใช้ระเบียบแบบแผนและกฎเกณฑ์ของสังคม เป็นเหตุผลในการตัดสินใจ ส่วนระดับที่สาม เป็นระดับเหนือเกณฑ์สังคม หมายถึงระดับการตัดสินใจข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาคิดไตร่ตรองหรือชั่งใจด้วยตนเองเสียก่อน แล้วจึงตัดสินใจไปตามแต่จะเห็นความสำคัญของสิ่งใดมากกว่ากัน เป็นจริยธรรมของบุคคลอายุประมาณ 16 ปีขึ้นไป จะแบ่งออกเป็น 2 ชั้นคือชั้นที่ห้า เป็นชั้นที่เลือกการกระทำโดยไม่ขัดต่อสิทธิที่มีพึงได้ของผู้อื่นและคนหมู่มาก เพราะเห็นความสำคัญของคนหมู่มาก และสามารถควบคุมบังคับตนเองได้ ส่วนชั้นที่หกนั้น เป็นชั้นสูงสุดของเหตุผลจริยธรรมของบุคคล เป็นชั้นที่บุคคลนำความรู้สากลที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ในสังคมของตนมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกกระทำ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสงบสุขของส่วนรวม

จากการศึกษาจริยธรรมตามแนวทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา จะพบว่าจริยธรรมของบุคคลย่อมมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งอายุและสติปัญญา ทั้งนี้เพราะบุคคลที่มีอายุมากขึ้นย่อมมีโอกาสแห่งการเรียนรู้ทางจริยธรรมมากขึ้น และการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคลจะเป็นไปตามลำดับขั้นโดยพัฒนาการขั้นต่ำและยุ่งยากน้อยกว่า ต้องเป็นสิ่งที่จำเป็นและต้องเกิดขึ้นก่อนขั้นสูง ๆ ขึ้นไป

จริยธรรมที่จำเป็นในสังคมไทย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานคุณธรรมแก่ประชาชนในวาระฉลองครบรอบ 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์ (พุทธศักราช 2525) ซึ่งเป็นคุณธรรมอันควรแก่การปฏิบัติ 4 ประการคือ ประการที่หนึ่ง การรักษาความสัตย์ ความจริงใจ ต่อตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม ประการที่สอง การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดีนั้น ประการที่สาม การอดทนอดกลั้นและอดออม ที่จะประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยประการใด และประการที่สี่ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริตและรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของงานเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ในปีเดียวกันนี้รัฐบาลก็มีนโยบายส่งเสริมและปลูกฝังวัฒนธรรมโดยเน้นให้ยึดถือและปฏิบัติค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการคือ ประการที่หนึ่ง การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ ประการที่สอง การประหยัดและออม ประการที่สาม การมีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย ประการที่สี่ การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา ประการที่ห้า ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

เกี่ยวกับจริยธรรมที่จำเป็นในสังคมไทยนั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 4 - 5) กล่าวถึงจริยธรรมที่ควรปลูกฝังสำหรับสังคมไทยไว้ 8 ประการคือ การไม่ล้าจจะ หรือไม่ล้าจธรรม การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา เมตตา-กรุณา สติ-สัมปชัญญะ ไม่ประมาท ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ทิริ-โอศัพปะ โดยให้คำอธิบายของจริยธรรมแต่ละด้านว่าการไม่ล้าจธรรม เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการยึดถือความจริง ยอมรับความจริง เชื่อหรือศรัทธาในสิ่งที่มีเหตุผลหรือในสิ่งที่มีหลักฐานข้อมูลรองรับ และสามารถพิสูจน์ตรวจสอบได้ การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาเป็นค่านิยมเกี่ยวกับการใช้กระบวนการค้นหาความรู้ ความจริง หรือทางออกอย่างมีเหตุผลเหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาหรือขจัดอุปสรรค ข้อยุ่งยากต่าง ๆ ที่เผชิญอยู่ ความเมตตา-กรุณา เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการเสียสละสิ่งของ กำลังกาย ความคิด หรือผลประโยชน์ส่วนตนให้กับผู้อื่น นิยมการเอื้อเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น กล่าววาจาเหมาะสม สติ-สัมปชัญญะ เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการระลึกรู้ตัวเสมอว่าตนกำลังทำอะไร มีความพร้อมตื่นตัวในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างฉับไว ความไม่ประมาทเป็นค่านิยมเกี่ยวกับการวางแผน มีการเตรียมพร้อม มีการคาดการณ์ได้ถูกต้อง ความซื่อสัตย์สุจริต เป็นค่านิยมเกี่ยวกับการมีความพอใจในหน้าที่การงานของตน

มีใจจดจ่อกับงาน มีความเพียรพยายาม มีการไตร่ตรองปรับปรุงงาน ส่วนประการสุดท้ายคือ ทิริ-โอดัปปะ เป็นค่านิยมที่เกี่ยวกับความละเอียด เกรงกลัว ไม่ปรารถนาต่อการประทุษร้าย หรือสิ่งที่ผิดไปจากศีลธรรมและมาตรฐานความดีงาม เลือปฏิบัติเฉพาะสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และ กระมล ทองธรรมชาติ (2529 : 80 - 82) ได้กล่าวถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่ประชาชน เคยยึดถือ และถ่ายทอดสืบต่อกันมา ซึ่งควรแก่การปลูกฝังให้แก่ประชาชนต่อไป อันจะทำให้ ประชาชนไทย สามารถบำเพ็ญตน เป็นพลเมืองดีของชาติได้อย่างสมบูรณ์พร้อม มีมากมายหลาย ประการแต่ที่ควรกล่าวถึงมี 10 ประการคือ การมีวินัย ความนิยมการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความซื่อสัตย์สุจริต การเสียสละ เพื่อส่วนรวม ความสามัคคี ความกล้าหาญ การไม่โลภไม่ขโมย การละเอียดและ เกรงกลัวในการกระทำชั่ว ความเชื่อมั่นในตนเอง

เกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนในด้านจริยธรรมนั้น รัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการพัฒนา เยาวชนพร้อมทั้งได้ส่งเสริมและสนับสนุนเยาวชน ดังปรากฏในวัตถุประสงค์และนโยบายของ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) เพื่อเร่งรัดพัฒนาการศึกษา ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม ของประเทศโดยมุ่งให้การศึกษาเป็นการ เสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ ความคิด และความสามารถ ในการประกอบอาชีพมีจริยธรรม คุณธรรม ตลอดจนมีพลานามัยที่สมบูรณ์ รักและดำรงศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทยไว้ตลอดจนก่อให้เกิดความสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขตามวิถีทาง ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมไว้ว่า "รัฐพึงเร่งฝึกและอบรมด้านระเบียบวินัย คุณธรรม และความรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม" (ปรัญชัย จงกลณี 2528 : 43) และกรมศาสนา ซึ่งเป็นสถาบันที่เกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาท ในการปลูกฝังจริยธรรมให้กับพลเมืองนั้น ได้เล็งเห็นความสำคัญที่จะสร้างคุณลักษณะของพลเมือง ให้มีคุณธรรม บุคลิกลักษณะ อุปลินัย และพฤติกรรมให้เป็นคนคมีศีลธรรม จึงได้เสนอคุณลักษณะ ที่จำเป็นต้องปลูกฝังให้กับคนไทยคือ มีวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม ขยัน ประหยัดและ ยึดมั่นในสัมมาชีพ สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ รู้จักคิดริเริ่ม วิจารณ์และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล กระจือหรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและ เทอคณชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ รู้จักทั้งตนเอง และมีอุคคคิตี มีความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรมและทรัพยากรของชาติ มีความ เสียสละ เมตตาอารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญและอดทน (กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ 2521 : 1)

เมื่อพิจารณาจริยธรรมที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าจริยธรรมที่จำเป็นจะต้องปลูกฝังให้เป็นคุณลักษณะของคนไทยในปัจจุบันได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม ความขยันหมั่นเพียร ความมีวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี ความเมตตา-กรุณา ความเชื่อมั่นในตนเองและมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวทิตะและการประหยัด

จริยธรรมกับการศึกษา

จริยธรรม เป็นเรื่องทีบุคคลทุกฝ่ายทุกวงการ โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษาโดยตรงและกล่าวขวัญกันมากในปัจจุบันนี้ว่า ทำอย่างไรจึงจะทำให้เด็กและเยาวชนของเราที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตนั้น เป็นผู้ใหญ่อัจฉริยะที่มีคุณค่าและมีจริยธรรมที่สังคมพึงประสงค์ การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคนทุกคนในชาติทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ และจริยธรรมหรือคุณธรรมประจำตน เป็นสำคัญ ในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษาเน้นการจัดให้มีการเรียนการสอนจริยธรรมเป็นการศึกษาที่จัดเพื่อสร้างคุณลักษณะของพลเมืองให้มีจริยธรรมคุณธรรม บุคลิกลักษณะอุปนิสัย และพฤติกรรมให้เป็นคนดี มีศีลธรรมตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้ในแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 ได้เน้นเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชนไว้ในข้อ 50 และข้อ 53 ดังนี้

... 50 รัฐพึงจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างและก่อให้เกิดความสำนึกในคุณค่าของศิลปะ วัฒนธรรม จริยธรรม ศาสนา ตลอดจนธรรมเนียมและประเพณีอันดีงาม รวมทั้งสถานที่และวัตถุอันมีค่าทางประวัติศาสตร์

53 รัฐพึงสนับสนุนกิจกรรมเยาวชนและจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนมีบุคลิกภาพที่ดี มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย มีทัศนคติต่อวัฒนธรรมไทยยึดมั่นและร่วมมือกันดำรงรักษาและปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์...

เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ กรมสามัญศึกษาจึงได้กำหนดจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ในข้อที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมคือ

1. เพื่อให้รู้จักดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานแห่งคุณธรรมไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม มีระเบียบวินัย มีน้ำใจ เป็นนักกีฬา มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว ท้องถิ่น และประเทศชาติ
2. เพื่อให้รู้จักการเรียนรู้ คิดเป็น ทำเป็น รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ รักการทำงานเป็นหมู่คณะ มีความขยันหมั่นเพียร อดทนและรู้จักประหยัด

3. ----- ฯลฯ -----
4. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. เพื่อให้รู้จักเคารพสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รู้จักหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น รู้จักใช้สิทธิ เสรีภาพของคนในทางสร้างสรรค์ บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรม และศาสนา
6. เพื่อให้มีความสำนึกในการ เป็นคนไทยร่วมกัน เสียสละ เพื่อส่วนรวม มีความรักชาติ รักประชาธิปไตย รู้จักใช้สติและปัญญาในการดำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์...

(กระทรวงศึกษาธิการ 2524 : 7)

โรงเรียนในฐานะผู้ปฏิบัติซึ่งรับนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษา แห่งชาติ และแผนพัฒนาเสริมสร้างจริยธรรมมาใช้ โรงเรียนจึงต้องทำหน้าที่ปลูกฝังจริยธรรม ให้แก่สมาชิกของสังคม เพราะโรงเรียนมีหลักสูตรที่แน่นอน มีวิธีการปลูกฝังถ่ายทอดและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ดังที่ อำนวย ทะพินธ์แก และชยันต์ วรธนะภูติ (2522 : 29 - 33) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจริยธรรมในสังคมไทย ในทัศนะของนักการศึกษาไว้ว่า จริยธรรม เป็นกลไกอันหนึ่งของสังคม ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานของความประพฤติ เป็นสิ่งกำหนดว่าอะไร ควรประพฤติปฏิบัติจึงมีความหมายคล้ายคลึงกับค่านิยมหรือระเบียบข้อบังคับและกฎหมาย แต่ จริยธรรม เป็น เรื่องของความประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความดีงามและความถูกต้องในสังคมส่วนรวม ส่วนค่านิยม เป็นเพียงสิ่งที่คนนิยมปฏิบัติหาได้มี เจื่อนไขว่าจะต้องก่อให้เกิดความดีงามแก่สังคม ดังนั้นการปลูกฝังจริยธรรมจึงเป็นกระบวนการทางการศึกษาและ เกิดขึ้นได้ในครอบครัว ในโรงเรียน ในสถาบันศาสนาและสื่อมวลชนแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถปลูกฝังและถ่ายทอดค่านิยมหรือแบบแผน ความประพฤติที่ดีงามให้แก่สมาชิกสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนซึ่ง เป็นสถาบันที่มีอิทธิพล ต่อการปลูกฝังจริยธรรมและค่านิยมของนักเรียนอย่างมากในสังคมที่มีความสลับซับซ้อนขึ้น โดย นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้ค่านิยมทางจริยธรรมจากกิจกรรมทั้งในและนอกหลักสูตร จากระเบียบ และ เจื่อนไขของ โรงเรียนที่นักเรียนต้องปฏิบัติจากเพื่อนนักเรียนด้วยกันเองหรือจาก เจื่อนไขของ องค์การที่สร้างข้อผูกพันให้นักเรียนต้องรับผิดชอบและปฏิบัติตาม สถาบันการศึกษามีสถานะ เป็น พื้นฐานของชีวิตทุกคนที่เกิดมาต้อง เข้าเรียนและ เรียนจนจบชีวิต อาจเรียกได้ว่าสถาบันสังคมหรือ สถาบันชีวิต การศึกษา เป็นพลังที่ปลูกฝังคนให้มีคุณภาพในการ เป็นสมาชิกของสังคมที่ดี มีจิตสำนึก รับผิดชอบต่อหน้าที่ของมนุษยชน มีทัศนคติที่มุ่งวิถีทางสู่หลักธรรมอัน เป็นหลักความจริง ใช้ชีวิตในสังคม

อย่างรู้หน้าที่และมีคุณค่า (ระพี สาคริก 2527 : 46)

จกข้อความที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการปลูกฝังจริยธรรมและค่านิยมให้กับนักเรียน นอกจากนี้สถาบันการศึกษาสามารถที่จะพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนได้โดยอัตโนมัติควบคู่ไปกับการให้ความรู้ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูและบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือกันปลูกฝังจริยธรรมและสอดแทรกจริยธรรมทันทีเมื่อมีโอกาส

จริยธรรมที่ต้องการในโรงเรียน

จากการประชุมคองเกรสแห่งสมาคมการศึกษาเปรียบเทียบทั่วโลก ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 7 - 10 กรกฎาคม 2523 ศาสตราจารย์เบอร์นาร์ด คิลเจอร์ ได้กล่าวว่า มนุษย์เราควรมองโลกในแง่ที่เป็นหน่วยหนึ่งในอวกาศที่มีค่ายิ่ง เราจึงมีหน้าที่ที่ต้องรักษาสันติภาพและความปลอดภัยในโลกเพื่อให้โลกคงอยู่ต่อไป เขามีความเห็นว่าการสอนจริยธรรมควรจะคำนึงถึง การสร้างลักษณะเฉพาะบุคคลที่ดี การติดต่อกันในสังคมตามความต้องการของสังคม การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างสันติ และศาสตราจารย์จิจิตะ ให้ความเห็นว่าเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการสอนจริยธรรมให้มากขึ้นและเราสามารถจะหาค่านิยมร่วมทางจริยธรรมที่แต่ละคนควรจะยึดถือได้ อาทิ เช่นที่เฮมิซิงและมาร์แรท ได้เสนอไว้คือ การยอมรับนับถือบุคลิกภาพเฉพาะบุคคล มีความรักไวต่อความรู้สึก เห็นอกเห็นใจกัน รู้จักยกโทษให้กัน มีความซื่อสัตย์ มีความรักจริง รับผิดชอบ การกระทำของตน มองความจำเป็นของผู้อื่นและเต็มใจร่วมมือหรือเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความกล้าหาญและอดทนมีใจกว้างยอมรับฟังผู้อื่น เห็นใจและช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอหรือตกยาก มีส่วนร่วมในการยกระดับมนุษยชาติ (ธำรง ชูทัพ 2528 : 51 - 54) จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะต้องพยายามปลูกฝังคุณสมบัตินี้ เพื่อความมั่นคงของประเทศชาติ

พนัส ทันทาคินทร์ (2523 : 114 - 119) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ควรปลูกฝังให้แก่เด็กนักเรียน 5 ประการด้วยกันคือ ประการที่หนึ่ง เป็นความยึดมั่นในวัฒนธรรมและค่านิยมอันดีงามของไทย เป็นผู้มีระเบียบวินัย รู้จักสิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย รู้จักความสามัคคีในหมู่คณะระหว่างกลุ่มชนในชาติ ยึดมั่นในคำสอนศาสนา มีความขยันมานะอดทนในการประกอบอาชีพอันสุจริต รู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีความกตัญญูกตเวทิต่อผู้มีพระคุณ ประการที่สอง เป็นการพัฒนาสมรรถภาพส่วนบุคคล มีร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ มีความเป็นเสรีในการคิดสร้างสรรค์ รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความซื่อสัตย์สุจริต รู้จักพึ่งตนเอง

มีความขยันขันแข็งไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ประการที่สาม เป็นความสามารถในเชิง เศรษฐกิจ
 คุณสมบัตินี้เราต้องการปลูกฝังให้นักเรียน คือ การรู้จักเป็นผู้บริโภคที่ดี รู้จักใช้จ่ายใช้สอยเงิน
 อย่างมีประโยชน์ รู้จักเก็บหอมรอมริบ มีความมัธยัสถ์ไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
 และสิ่งแวดล้อม ไม่รังเกียจการทำงานที่สุจริต รู้จักหลักการและวิธีการของสหกรณ์ รู้จักประสาน
 ประโยชน์ของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ประการที่สี่คือ ความเป็นผู้ตั้งใจจริยธรรม โรงเรียนทุกประเภท
 จะต้องเป็นแหล่งที่ปลูกฝังจริยธรรม ความมีน้ำใจนักกีฬา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวมและความอยู่รอด
 ของประเทศชาติ รักษาเกียรติภูมิของชาติ รู้จักฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีทริโอศัพปะและรู้จัก
 ทำงานร่วมกับคนอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ และประการที่ห้าคือ ความยึดมั่นในการรักชาติ ความรู้สึก
 ในเรื่องชาตินิยม ยึดมั่นในอุดมการณ์แห่งชาติ และมีความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ และ
 ชำเลือง วุฒิจันทร์ (2524 : 107) ได้กล่าวถึงจริยธรรมที่สถานศึกษาควรดำเนินการให้นักเรียน
 ทราบและเข้าใจ คือ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนศิลปวิทยาด้วยความเคารพถือ เป็นหน้าที่หลัก ตั้งใจฟัง
 คำสั่งสอนของครูอาจารย์ ทั้งในด้านวิชาการและทางด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความสามัคคีรักใคร่
 ประองคองกัน ทำตนเป็นตัวอย่างอันดีแก่นักเรียนชั้นต่ำกว่า พยายามประพฤติปฏิบัติดี มีความ
 ระเบียบเรียบร้อยมีวินัยในตนเอง ช่วยเหลือค้ำเคื้อนเพื่อร่วมชั้น เรียนหรือร่วมสถานศึกษาที่ประพฤติ
 ไม่ชอบ ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เชื่อฟังครูอาจารย์ ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษาโดยเคร่งครัด
 หมั่นตรึงรอนพิจารณาสนทนากำใส่ใจในสิ่งที่เป็นมงคล ช่วยกันสร้างเกียรติยศชื่อเสียงของสถาน
 ศึกษา ทำตนให้เป็นคนว่านอนสอนง่าย ใส่ใจการศึกษา มีกิริยวาจาอ่อนน้อมอ่อนหวานมีเหตุผล

สมพร เทพสิทธิ์(2525 : 63) ได้กล่าวถึงผลของการสัมมนาของคณะกรรมการ
 ส่งเสริมศีลธรรมและจิตใจ เรื่องธรรมะที่ควรปลูกฝังแก่เยาวชนว่าธรรมะที่ควรปลูกฝังแก่เยาวชน
 นั้นมีมากเท่าใดก็ยิ่งเป็นการดีแต่เมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ปัจจุบันแล้ว ธรรมะที่ควรเน้นเป็นพิเศษ
 คือ ศรัทธาคือศาสนา กรรมและวัฏสงสาร ชันติ เบญจศีลโดย เฉพาะการละเว้นสุราเมรัย เบญจธรรม
 ได้แก่ เมตตากฎา สัมมาอาชีวะ กามสังวร ลัจจะและสคิลัมปชัญญะ ละเว้นบายมุข 6 อย่างคือ
 ดิสสุราและของมีนเมา ชอบเที่ยวกลางคืน ชอบเที่ยวดูการละเล่น การพนัน คบคนชั่ว และ
 เกียจคร้านการทำงาน นอกจากนี้ กิตติหังศ วงศ์สุนทร (2527 : 21 - 23) ได้กล่าวถึง
 คุณธรรม จริยธรรม ที่ควรปลูกฝังให้นักเรียนโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างเยาวชนของชาติให้
 เป็นคนดี มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรมที่ดิงงามอันเป็นผลต่อการพัฒนาบ้านเมืองเป็นอย่างมาก
 และจริยธรรมที่เป็นพื้นฐานที่ครูทุกคนจะต้องปลูกฝังให้นักเรียน คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์

ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด ความยุติธรรม ความอดสาหัส และความเมตตากรุณา จริยธรรมทั้งหมดนี้ เป็นสิ่งที่ครูควรจะสอน นักเรียนอย่างจริงจัง เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมที่ต้องการและควรจะต้อง เป็นแบบอย่าง ควรให้มีการประพฤติปฏิบัติให้เห็นจริง หรือให้นักเรียนได้สัมผัสกับสิ่งนั้นโดยตรง

จากข้อความที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า จริยธรรมที่ต้องการในโรงเรียนนั้น เป็นจริยธรรม ที่มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนมีความประพฤติดี สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมถึง การหมั่นศึกษาหาความรู้เพื่อความ เจริญก้าวหน้าของตัวนักเรียนในการที่จะออกไปประกอบอาชีพ ในอนาคตซึ่งจะส่งผลไปถึงความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ดังนั้น พอสรุปได้ว่าจริยธรรม ที่ต้องการในโรงเรียน คือ การตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของครูอาจารย์ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวที ความสามัคคี ความเมตตากรุณา ความอดสาหัส ความยุติธรรมและการประหยัด

จริยธรรมที่พึงประสงค์ในทัศนะของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

ครอบครัว เป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและถ่ายทอดจริยธรรมให้แก่ สมาชิกในปฐมวัยและในระยะเวลายาวนานที่มนุษย์มีชีวิตอยู่นั้นสมาชิกของครอบครัว โดยเฉพาะ บุตรธิดา ก็จะได้รับการศึกษาจากผู้นำในครอบครัวคือ บิดามารดาหรือผู้ปกครอง การให้ความรัก ความอบอุ่น การเอาใจใส่ดูแลอย่างใกล้ชิดและการกระทำตน เป็นตัวอย่างที่ดีของบิดามารดาหรือ ผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังจริยธรรม เป็นอย่างมาก ดังนั้นการถ่ายทอดคุณงามความดีในสังคม ส่วนรวม คุณธรรมต่าง ๆ เช่น การไม่เห็นแก่ตัว ขันติธรรมไมตรี การประนีประนอมปรองดอง การร่วมมือร่วมใจกัน การส่งเสริมให้กำลังใจกันและการ เคารพสิทธิให้อิสระภาพแก่กัน ซึ่ง เป็น คุณธรรมอันมีอยู่ในครอบครัวที่ราบรื่นทั่วไป (น้อย พงษ์สมิต 2527 : 79) บุตรธิดาบางคนเติบโต เป็นผู้ใหญ่สามารถทำงานด้วยตัวเองได้แล้ว ก็ยังไม่พ้นจากความเลียดูของบิดามารดา ท่านได้ เลียดูมาด้วยความเหน้อยากลำบาก ดังนั้นบุตรธิดาจะต้องประพฤติและปฏิบัติตนให้อยู่ในวัฒนธรรม และศีลธรรมอันดีงามโดยบุตรธิดาพึงทะนุบำรุง เจ้าพระคุณของตน ด้วยน้อมนำเครื่องอุปโภค เครื่อง บริโภคไปค้ำับ บุตรธิดาพึงเอาใจใส่ดูแลช่วยทำงานของท่าน สำคัญการงานของท่าน เป็น เหมือน การงานของตน พึงรักษาไว้ทรัพย์สินสมบัติไว้ให้คงที่หรือให้เจริญยิ่งขึ้น สิ่งที่ว่าควรควรบูรณะให้คงทน ถาวร พึงประพฤติดนเป็นบุตรธิดาที่ดี วาง่ายสอนง่าย ตั้งมั่นอยู่ในโอวาทของบิดามารดา ไม่เป็นคน

เกียจคร้าน ขยันทำงานไม่ประพฤติ เป็นพาลุ เกเร ไม่สุรุษสุร่าย รู้จักประหัตประหารสมบัติ ไม่คบคนชั่ว เป็นสหาย สมาคมคนดีเป็นมิตร บุตรธิดาผู้ได้ฉลองพระคุณของท่านตามที่ว่านี้ ย่อม เป็น บุตรธิดาที่ดี เป็นศรีแห่งสกุล เป็นผู้กตัญญูทวดเวทิต่อบิดามารดาโดยแท้ (วงษ์ ชูโต และคณะ 2473 : 8 - 12)

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2520 : 29 - 30) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของบุตรว่าในสังคมไทยนั้น ถือว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เป็นผู้ที่มีบุญคุณสูงสุดตั้งแต่การให้กำเนิด อุปการะเลี้ยงดู ห่วงใย เอื้ออาทรอยู่เป็นนิจ ดังนั้นบุตรที่ดีควรรู้หน้าที่ของคนที่ยังปฏิบัติต่อบิดามารดาหรือผู้ปกครอง คือ การอยู่ในโอวาท เชื่อฟังคำสั่งสอนอบรมโดยดุขณิยาภพและนำเอามาฝึกปฏิบัติ สุภาพอ่อนน้อม ด้วยการ แสดงความเคารพด้วยวาจา เคารพข้อสัจด้วยใจบริสุทธิ์สักการะตอบแทนด้วยที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม การทำแต่คุณงามความดี รักษาชื่อเสียงวงศ์ตระกูล ตามใจท่านในเรื่องที่ควร ส่งเสริมและสนับสนุนให้ท่านได้รับความสุขทางใจ ด้วยการรักษาศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติธรรม ตลอดจน ได้ทำบุญทำทานตามฐานะและโอกาสอันเหมาะสม และสุพัตรา สุภาพ (2520 : 82 - 83) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของบุตรที่ยังปฏิบัติต่อบิดามารดา คือ รัก เคารพ และมีความกตัญญูต่อบิดามารดา ช่วยทำให้ความสัมพันธ์ของครอบครัวมั่นคง ไม่คือดิ่งหรือซุกเห็จ เชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา รักเรียน ทำการงานดีรักดี ไม่ฟุ่มเฟือยสุรุษสุร่าย ไม่เห็นเงินเป็นของไร้ค่า ไม่อยากได้ของไม่มี ที่สิ้นสุด รู้จักประหัตและสะสมตั้งแต่เด็ก สร้างบรรยากาศที่ดี ไม่ทำความลำบากใจให้แก่บิดามารดา ไม่เป็นภาระ เห็นความสำคัญของบิดามารดา ไม่ควรลบหลู่ดูถูก ช่วยงานบ้านตามความสามารถ เช่น กวาดบ้าน ถูบ้าน ล้างชาม ซักผ้า ริดผ้า เป็นต้น

จากข้อความที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า จริยธรรมที่พึงประสงค์ในทัศนะของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง เป็นจริยธรรมที่พึงประสงค์ให้บุตรหรือผู้อยู่ในความดูแลของตน เป็นสมาชิกที่ดีในครอบครัว พัฒนาตนเอง เพื่อการเลือกและประกอบอาชีพในอนาคต และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้น บิดามารดาหรือผู้ปกครองประสงค์ที่จะให้บุตร มีความกตัญญูทวดเวทิต่ ตั้งใจเล่าเรียน มีความ สุภาพอ่อนโยน เชื่อฟังบิดามารดาและผู้ปกครอง รักษาสมบัติของครอบครัวให้คงอยู่ มีความเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว ว่าง่ายสอนง่าย รู้จักประหัต ขยันทำงานไม่ประพฤติเป็นพาลุ เกเร สมาคมคนดี เป็นมิตร มีความซื่อสัตย์ด้วยใจบริสุทธิ์ และบุตรจะต้องช่วยเหลือการงานตามความสามารถของ ตนเองหรือช่วยประกอบอาชีพตามสมควร

การสอนสอดแทรกจริยธรรม

จริยธรรมที่สอดแทรกระหว่างการสอน

การสอนจริยธรรมไม่ใช่สิ่งที่จำกัคอยู่ในชั่วโมงหน้าที่พลเมือง ศิลธรรม และไม่ใช่หน้าที่ของครูสังคมศึกษาอย่าง เดียวแต่ เป็นหน้าที่ของครูทุกคนที่จะต้องช่วยกันสอดแทรกจริยธรรมไปวันละ เล็กน้อย เพราะจริยธรรมไม่ใช่ เรื่องท่องจำ (ยุพิน พิพิธกุล 2530 : 40) ครูทุกคนย่อมจะถ่ายทอดจริยธรรมให้แก่ักเรียนได้ไม่ว่าจะสอนวิชาอะไร เป็นต้นว่า ในการสอนวรรณคดีย่อมจะมีบทเรียนทางจริยธรรมที่ผู้สอนสามารถจะหยิบยกขึ้นมาให้นักเรียนพิจารณาได้ หรือในกรณีของการสอนวิชาชีพ เช่น วิชาช่างไฟฟ้า นอกจากนักเรียนจะได้เรียนเกี่ยวกับเรื่องของไฟฟ้าแล้วยังน่าจะจะได้เรียนจริยธรรมในวิชาชีพ (Professional Ethics) นั้นด้วย เพราะการที่มีความรู้ในวิชาชีพคืออย่าง เดียวยังไม่ เป็นเงื่อนไขที่ทำให้เป็นช่างไฟฟ้าที่ดี ถ้าขาดจริยธรรมในวิชาชีพนั้น (อำนวย ทะพิงศ์แก และชยันต์ วรรณะภูติ 2522 : 39) ดังนั้นการสอนจริยธรรมในห้องเรียนอาจทำได้โดยใช้การสอดแทรกไปกับทุกรายวิชาที่มีการสอนในชั้นเรียน ผู้สอนอาจนำหลักธรรมคติดธรรมแทรกไว้ใน เนื้อหาวิชานั้น ๆ จะต้องพยายามจัดสิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนกันในวิชาคณิตศาสตร์ก็เช่นเดียวกันถ้าดูเฟิน ๆ แล้ว คนทั่วไปอาจจะเห็นว่าเป็นวิชาที่ไม่ค่อยเกี่ยวข้องกับพัฒนาจริยธรรม เพราะ เป็นวิชาที่ว่าด้วยสิ่งสมมุติด้วยตัวเลขไปจนถึงการสมมุติด้วยตัวอักษร แต่โดยสาระที่แท้จริงแล้ว คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีกระบวนการการศึกษาโดยอาศัย เหตุผลและหลักตรรกวิทยา เป็นสำคัญ ซึ่งสามารถปลูกฝังคุณธรรมและอุปนิสัยของการมีเหตุผลให้แก่ักเรียนได้ดีที่สุดโดยมิได้เป็นการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับ เหตุผลในทางความคิดเท่านั้น แต่สามารถพัฒนานักเรียนให้มีเหตุผลถึงระดับการมีพฤติกรรมได้ ครูคณิตศาสตร์ สามารถปลูกฝังให้นักเรียน เกิดคุณธรรมสำคัญหลายประการ (ภณิดา อุตกุล 2529 : 721)

วรรณิ ศิริโชติ (2527 : 82 - 84) ได้กล่าวถึงการสอนคณิตศาสตร์สัมพันธ์กับจริยธรรมว่าครูคณิตศาสตร์ควรศึกษาและฝึกฝนตนเองให้น่าจริยธรรมไปแทรกใน เนื้อหาคณิตศาสตร์แต่ละ เรื่องแต่ละข้อ เท่าที่จะทำได้ หรืออาจนำโจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ในแบบฝึกหัดระดับชั้นต่าง ๆ มาปรับปรุง โดยกำหนดขอบเขตจากตัวบุคคลและเริ่มจากสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุด เช่น โจทย์คณิตศาสตร์มีว่า มีหมู 5 ตัว ขายไป 2 ตัว เหลือหมูก็ตัว อาจจะปรับปรุงโจทย์เป็น พี่ชายเลี้ยงหมู 5 ตัว ขายไปเพื่อซื้อยาให้แม่ 2 ตัว พี่ชายเหลือหมูก็ตัว เป็นการสอดแทรกจริยธรรมด้านความกตัญญูกตเวที หรือจากโจทย์คณิตศาสตร์ว่า สัปดาห์ละ 5 วัน 4 สัปดาห์ คิดเป็นกี่วัน อาจจะปรับปรุงโจทย์เป็น น้องชายเข้าแถวเคารพธงชาติ

ที่โรงเรียนสัปดาห์ละ 5 วัน ถ้า 4 สัปดาห์จะได้เข้าแถวทุกวัน เป็นการสอดแทรกจริยธรรมด้าน
 ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา เป็นต้น และมุทิตา พิพิธกุล. (2531 : 12 - 18)
 ได้กล่าวถึงการสอดแทรกจริยธรรมในวิชาคณิตศาสตร์ว่า ครูต้องสอนวิชาจริยศึกษาสอดแทรก
 ทุกครั้งที่สอน และครูต้องวางตนในด้านความประพฤติ มารยาท มีความสุภาพอ่อนโยน ต้องมี
 น้ำใจเปี่ยมด้วยมโนธรรม มีพรหมวิหาร 4 และพยายามคิดตามผลการประเมินปฏิบัติของนักเรียน
 เพื่อจะได้แก้ไขและปรับปรุงให้ถูกแนวทาง และครูคณิตศาสตร์ควรสอดแทรกจริยธรรมโดยยึดวิธี
 การสอนและ เนื้อหาคณิตศาสตร์เป็นองค์ประกอบหัวข้อจริยธรรมซึ่งครูสามารถสอดแทรกใน เนื้อหา
 เช่น ความประพฤติทั่วไป ซึ่งอาจจะแยกออกเป็นความมีระเบียบ การตรงต่อเวลา การพูดจา
 อ่อนหวาน การพลอยยินดี ความสงบเสงี่ยม การคบคนดี การรักษาศิลหัตถกรรม ความรับผิดชอบ
 ครูควรจะฝึกฝนให้นักเรียนเป็นคนมีความรับผิดชอบ โดยการสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอน
 การเรียนเป็นคณะ การให้ตรวจแบบฝึกหัดด้วยตนเอง ให้เรียนด้วยตนเองด้วยการใช้ชุดการสอน
 รายบุคคล เอกสารแนะแนวทาง สอนแบบโครงการหรือมอบหมายงานให้นักเรียนทำ เป็นต้น
 ความซื่อสัตย์ครูอาจจะใช้วิธีการสอนฝึกความซื่อสัตย์ เช่น ใ้บทเรียนแบบโปรแกรมชนิดเส้นตรง
 ความสามัคคีและความเสียสละ อาจใช้วิธีสอนแบบโครงการ การเรียนเป็นคณะ ความมีเหตุผล
 อาจใช้วิธีสอนแบบวิเคราะห์ แบบแก้ปัญหาแบบอุปนัย สอนแบบอภิปรายความมีระเบียบในการทำงาน
 และความประณีตถี่ถ้วน ครูจะต้องกวาดขันความมีระเบียบในการทำงานหรือการทำแบบฝึกหัด
 ความกตัญญูทเวทีครูอาจจะเขียนใจหทัยคณิตศาสตร์หรือใน เนื้อหาที่กำลังสอน ส่วนในเรื่องของ
 ความขยันหมั่นเพียร ความเชื่อมั่นในตนเองและความมั่นใจ เป็นธรรมไม่ลำเอียง ครูจะต้อง
 เป็นตัวอย่างที่ดีและฝึกให้นักเรียนปฏิบัติตาม

จากข้อความที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ครูคณิตศาสตร์สามารถสอดแทรกจริยธรรม
 ได้ทุกเนื้อหา อาจจะสอดแทรกลงไปในเรื่องปัญหาหรือสอดแทรกในกิจกรรมการสอน โดยครูจะต้อง
 เลือกจริยธรรมให้เหมาะสมกับกิจกรรมการสอน เช่น ถ้าครูสอนโดยใช้ เอกสารแนะแนวทาง
 ชุดการสอนรายบุคคล การเรียนเป็นคณะใช้วิธีสอนแบบโครงการหรือมอบหมายงาน ครูก็สามารถ
 สอดแทรกจริยธรรมในด้านความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ความขยันหมั่นเพียร
 ถ้าใช้วิธีสอนแบบแก้ปัญหา แบบอธิบายแสดงเหตุผล หรือแบบอภิปราย ครูก็สามารถสอดแทรก
 จริยธรรมในด้านความเป็นผู้มีเหตุผล เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามในวิธีการสอนแต่ละวิธีครูสามารถ
 ที่จะสอดแทรกจริยธรรมได้หลาย ๆ ด้าน โดยการจัดกิจกรรมและสิ่งแวดล้อมให้ผสมกลมกลืนกัน

การ เก็บคะแนนจริยธรรม

การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้ ประเมินครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ให้ผู้สอนสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตลอดภาคเรียน โดยอาจใช้เครื่องมือหลาย ๆ แบบ เช่น แบบสอบถาม แบบสำรวจรายการ แบบจัดอันดับคุณภาพ เป็นเครื่องมือประกอบการสังเกตโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรมสถานศึกษาจะต้องกำหนดพฤติกรรมด้านจิตพิสัยไว้ให้เห็นเด่นชัดในรายวิชาที่สอนต้องการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมใดบ้าง เช่น ความอดทน การตรงต่อเวลา ความสนใจในการเรียน ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ การรู้จักประหยัด การเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น และในระหว่างมีการประเมินพฤติกรรมด้านจิตพิสัย ตลอดระยะเวลาของการเรียนการสอนนี้ ถ้าพบผู้เรียนคนใดมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ ให้มีการปรับแก้พฤติกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาพฤติกรรมด้านนั้น ๆ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ 2529 : 21)

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530 : 107 - 113) ได้กล่าวถึงการประเมิน โดยการสังเกตพฤติกรรมเชิงจริยธรรมว่า ต้องเลือกสังเกตพฤติกรรมที่ครอบคลุมสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ได้พฤติกรรมตัวแทนที่สมบูรณ์เหมาะสมกับชั้นและวัยของเด็ก และจะต้องเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ แล้วนำพฤติกรรมเหล่านั้นมาจัดทำตารางบันทึกการสังเกต และสังเกตหลายครั้งแล้วจดบันทึก ดังตัวอย่าง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากนั้นกำหนดวิธีการให้คะแนนหรือปริมาณตัวเลขสำหรับพฤติกรรมย่อยนั้น ๆ เช่น เมื่อสังเกตเห็นเด็กให้ช่วง เวลาหนึ่งแล้วพิจารณาประเมินเป็น 5 ระดับ ดังนี้

การแสดงออกที่ดีและถูกต้องสม่ำเสมอ	ให้คะแนน 5
การแสดงออกที่ดีและถูกต้องบ่อยครั้ง	ให้คะแนน 4
การแสดงออกที่ดีและถูกต้องพอควร	ให้คะแนน 3
การแสดงออกที่ดีและถูกต้อง นาน ๆ ครั้ง	ให้คะแนน 2
การแสดงออกที่ดีและถูกต้อง น้อยมาก	ให้คะแนน 1

ยุพิน พิพิธกุล (2531 : 1 - 7) ได้กล่าวถึงการเก็บคะแนนจรรยาบรรณว่าครูควรคำนึงถึงพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกซึ่งสามารถสังเกตได้ แล้วนำมาให้คะแนนส่วนพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้อาจแบ่งออกเป็น การพูดจาอ่อนหวาน การพลอยยินดี ความเสียสละ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกตัญญูกตเวทิตะ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การตรงต่อเวลา ความสามัคคี ความมีวินัยในการทำงาน ความขยันหมั่นเพียร เมื่อกำหนดพฤติกรรมว่าจะเก็บในเรื่องใดแล้วครูอาจจะดำเนินการเก็บด้วยการบันทึกพฤติกรรม เฉพาะนักเรียนที่มีจุดเด่นและจุดด้อย แล้วกำหนดคะแนนพฤติกรรมเหล่านั้นเป็นพฤติกรรมเด่น พฤติกรรมปานกลาง และพฤติกรรมด้อย เป็น 10, 8 และ 6 คะแนน ตามลำดับ

จากข้อความที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การเก็บคะแนนจรรยาบรรณนั้นครูต้องกำหนดพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้โดยให้ครอบคลุมกับจรรยาบรรณที่ต้องการจะวัด เพื่อเป็นขอบเขตและแนวทางในการเก็บคะแนน แล้วใช้การสังเกตพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาโดยแยกเป็นพฤติกรรมที่มีจุดเด่น จุดด้อย และจะต้องมีการบันทึกผลทุกครั้งที่เกิดเห็นหรือพบพฤติกรรมของนักเรียน แล้วนำมาแปลงเป็นคะแนนโดยการกำหนดคะแนนเป็นพฤติกรรมเด่น พฤติกรรมปานกลาง และพฤติกรรมด้อย ให้ลดหลั่นกันลงมา เช่น อาจกำหนดเป็น 3, 2 และ 1 คะแนน ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างจรรยาบรรณกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจรรยาบรรณทั้งของ ลอเรนซ์ ไคลเบิร์ก (Lawrence Kohlberg) และ ชอง เพียเจท์ (Jean Piaget) ต่างก็เชื่อว่าจรรยาบรรณนั้นมีการพัฒนาการตามวุฒิภาวะ เพราะจรรยาบรรณของมนุษย์นั้นเกิดจากกระบวนการไตร่ตรองทางปัญญา เมื่อมนุษย์พัฒนาการการเรียนรู้

มากขึ้น โครงสร้างของสติปัญญาเพิ่มพูนขึ้น จริยธรรมก็จะพัฒนาตามวุฒิภาวะ เกิดเป็นจริยธรรมใหม่ขึ้น เพิ่มพูนจริยธรรมเก่าโดยจริยธรรมใหม่นั้น เกิดจากความสามารถที่จะพัฒนาจากความคิดของมนุษย์ (พรพนทิพย์ ศิริวรรณมุข 2530 : 41) สติปัญญาจะทำให้มนุษย์สามารถพิจารณาไตร่ตรองในเหตุผลของพฤติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับจริยธรรมได้ ยิ่งเจริญเติบโตเท่าไรก็ยิ่งจะรับรู้จริยธรรมที่สูงขึ้นได้เท่านั้น ซึ่งพัฒนาการทางการรู้คิดและสติปัญญาจะมีการพัฒนาอย่างเป็นลำดับจากการคิดขั้นต่ำสุดจนถึงขั้นสูงสุด และพัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านอื่น ๆ ของบุคคล เช่น การพัฒนาการทางร่างกาย การพัฒนาการทางด้านระดับสติปัญญาและอารมณ์ โดยเสนอว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลเป็น เครื่องแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลนั้นและนอกจากนั้น ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก พบว่าการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของบุคคลด้วย (John H. Flavell 1963 : 391)

นอร์แมน เจ บัลล์ (Norman J. Bull 1969 : 71) ได้ตรวจสอบพบความสัมพันธ์ระหว่างระดับสติปัญญา กับ เหตุผลเชิงจริยธรรม โดยมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างเด่นชัด เขากล่าวว่า สติปัญญาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในหลาย ๆ องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับ เหตุผลเชิงจริยธรรม และต่อมาในปี 1976 โทมัส ลิคโคนา (Thomas Lickona 1976 : 21) ได้ประมวลผลการวิจัยจากหลายฝ่ายซึ่งต่างได้ผลสอดคล้องกันว่า สติปัญญาของบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการตัดสินใจทางจริยธรรมและพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคล นอกจากนี้ อรพินธ์ นาคประดิษฐ์ (2518 : 40) ได้ทำการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีคุณธรรมแห่งพลเมืองดีสูงด้วย และในปี 2523 สบโชค พูลนวม (2523 : 46 - 47) ได้ทำการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้คะแนนความซื่อสัตย์และคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับวิวัฒน์ อัคราวิชัย (2523 : 56) ได้ทำการวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย พบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากข้อความที่กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า จริยธรรมของบุคคลนั้นจะมีความสัมพันธ์กับ สติปัญญาหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นั่นคือนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีจริยธรรมสูงกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อรทินธ์ นาประดิษฐ์ (2518 : 40) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณธรรมแห่งพลเมืองดี" กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในจังหวัดยะลา จำนวน 295 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามวัดคุณธรรมแห่งพลเมืองดีและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคุณธรรมแห่งพลเมืองดีของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำความสัมพันธ์ เป็นทางลบแต่ก็ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สุเชษฐ์ มาเทิ้ม (2519 : 60 - 62) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาการจริยธรรมของเยาวชน" กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 จำนวน 300 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 4 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม 4 ประเภท คือ แบบสอบถามวัดจริยธรรม แบบสอบถามวัดคุณค่าของรางวัล แบบสอบถามวัดความวิตกกังวลในการเล่น เกม แบบสอบถามวัดการจัดกระทำกับตัวแปรอิสระและอุปกรณ์การเล่น เกม ผู้วิจัยกำหนดให้กลุ่มทดลองได้เห็นตัวแบบประเภทอับอายผู้อื่นหรือประเภทละอายใจตนเอง และได้เห็นตัวแบบแต่ละประเภทแสดงอารมณ์ดีใจหรือเสียใจต่อการที่ตนมิได้โกงในการเล่น เกม ส่วนกลุ่มควบคุมมีโอกาสได้เล่นเกมแต่ไม่ได้เห็นตัวแบบและการแสดงอารมณ์ของตัวแบบ หลังจากการเล่น เกมแล้วผู้ถูกทดลองทั้งหมดถูกวัดความวิตกกังวลในขณะที่ เล่น เกมและการเห็นคุณค่าของรางวัล ผลการวิจัย พบว่า ผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงและผู้ที่ไม่ได้เห็นตัวแบบ เป็นผู้มีพฤติกรรมโกงมากที่สุด ส่วนระดับจริยธรรมของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียวที่ไม่สามารถให้ทำนายพฤติกรรมโกงของบุคคลได้อย่างแม่นยำ แต่ก็ยังมีความสำคัญมาก เพราะ เป็นเครื่องชี้บอกว่าถ้ามีตัวแบบดีแล้ว ผู้ที่จะรับรู้และ เลียนแบบมากที่สุดคือ ผู้ที่มีระดับจริยธรรมสูง ส่วนผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่ำนั้นมีการ เลียนแบบน้อยกว่า และจะ เลียนแบบผู้กระทำดีก็ต่อ เมื่อตัวแบบนั้นมีลักษณะดูใจให้น่า เลียนแบบมากเป็นพิเศษเท่านั้น

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2520 : 5 - 9) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "จริยธรรมของเยาวชนไทย" โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนและนิสิตชาย หญิง อายุระหว่าง 11 - 25 ปี จำนวน 1,400 คน ซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบวัดต่าง ๆ คือ แบบวัดระดับจริยธรรม แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต แบบสอบถามการถูกรบมเลี้ยงดู แบบสอบถามภูมิหลัง แบบวัดความสันทัดทางภาษา ผลการวิจัยพบว่าลักษณะการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและลักษณะมุ่งอนาคตนั้น ควรจะปลูกฝังก่อนที่จะมีอายุ 10 ปี เพราะเมื่อเริ่มวัยรุ่นลักษณะทางจริยธรรมทั้งสองประการนี้จะเริ่มคงที่ ผู้ที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนจะมีการพัฒนาช้ากว่ากลุ่มอื่นในตอนต้น แต่จะก้าวทันกลุ่มอื่นอย่างรวดเร็วเมื่ออายุมากขึ้นและในด้านการอบรมเลี้ยงดูพบว่า มีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของบุคคลเป็นอย่างมาก การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากใช้เหตุผลมาก มีความสัมพันธ์กับการมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงของผู้ถูกศึกษาในทุกอายุ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสัมพันธ์กันกับการมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงอย่างเด่นชัด

อรันท์ บุญประสิทธิ์ (2521 : 88 - 94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูและผู้ปกครอง เกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร" ตัวอย่างประชากรประกอบด้วย ครูผู้สอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย จำนวน 250 คน จาก 25 โรงเรียน และผู้ปกครองนักเรียนจากโรงเรียนดังกล่าว 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนมัธยมศึกษา สำหรับผู้ปกครองและสำหรับครู ผลการวิจัยพบว่า ครูและผู้ปกครองมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าพฤติกรรมที่มีความสำคัญมากต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ได้แก่ การตั้งใจเรียน ทำงานอย่างสม่ำเสมอ รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย สามารถแก้ปัญหาทางวิชาการต่าง ๆ โดยยึดหลักเหตุและผล การรักศักดิ์ศรีและชื่อเสียงของตนเอง มีระเบียบวินัยในตนเอง ไม่ดื่มหลงมัวเมาบายมุข เชื้อมั่นในตนเอง รู้จักและเข้าใจตนเองได้อย่างดี รักความก้าวหน้า รักความยุติธรรม รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตรงต่อเวลา ปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นอยู่เสมอ มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น รู้จักกาลเทศะ มีกิริยาวาจาสุภาพอ่อนโยนต่อบุคคลทั่วไป เคารพเชื่อฟังและนับถือผู้อาวุโส

ยุทธพร จุนเจือจาน (2521 : 87 - 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในภาคกลาง" กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน 6 จังหวัดภาคกลางยกเว้นกรุงเทพมหานคร จำนวน 640 คน เครื่องมือที่ใช้

ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามสร้างสถานการณ์เร่งเร้าที่มีความหมายต่อผู้สอบ (Projective Technique) เพื่อสำรวจพฤติกรรมจริยธรรม 10 คุณลักษณะคือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูทดแทน ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัดและการออมทรัพย์ ความยุติธรรมและความอดสาหัส ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนที่อยู่ในสภาพน่าพอใจมีอยู่ 4 คุณลักษณะคือ การประหยัดและออมทรัพย์ ความเสียสละ ความกตัญญูทดแทนและความมีเหตุผล

วิระวรรณ อามระดิษฐ์ (2522 : 61 - 64) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 445 คนจาก 6 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแบบมาตรา ประเมินค่า จำนวน 100 ข้อ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรม 10 ประการคือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความกตัญญูทดแทน ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอดทน ความยุติธรรม ความอดสาหัส การประหยัดและการเคารพอาวุโส อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ คือ มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุดและพบว่านักเรียนที่บิดามารดามีฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัยและการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางจริยธรรมแตกต่างกัน

พรพิมล สันติหิรัญภาค (2522 : 111 - 113) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร" กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 517 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสร้างสถานการณ์เร่งเร้าที่มีความหมายของผู้สอบ เพื่อสำรวจพฤติกรรมจริยธรรม 10 คุณลักษณะ คือ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูทดแทน ความเสียสละ ความสามัคคี การประหยัดและออมทรัพย์ ความยุติธรรมและความอดสาหัส ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียนอยู่ในสภาพน่าพอใจ 3 คุณลักษณะ คือ ความเสียสละ การประหยัดและออมทรัพย์ และความกตัญญูทดแทน

สมโชค พูลนวม (2523 : 46 - 47) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรับผิดชอบ" กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 886 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถาม ความซื่อสัตย์ และความรู้สึกรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้คะแนนความซื่อสัตย์และคะแนนความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่ากลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิวัฒน์ อัสวานิชย์ (2523 : 56) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างวินัย ในตนเองกับความซื่อสัตย์ของเด็กไทย" กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษา ของรัฐระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 856 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบทดสอบความซื่อสัตย์และแบบทดสอบวินัยในตนเอง ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีวินัยในตนเองและความซื่อสัตย์สูงกว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

โกศล มีคุณ (2524 : 387 - 389) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิจัยเชิงทดลอง ฝึกรวมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และทักษะในการสวมบทบาทของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา" กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และประถมศึกษาปีที่ 6 อายุตั้งแต่ 9-14 ปี จำนวน 191 คน จากโรงเรียน 3 แห่ง ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นตัวแทนของโรงเรียนในชนบทและ โรงเรียนในเมือง เขตละหนึ่งแห่งนักเรียนในแต่ละโรงเรียนได้ถูกจัดเข้ากลุ่มต่าง ๆ 4 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่หนึ่งได้รับการฝึกรวมบทบาทพร้อมกับการฝึกใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มทดลองที่สอง ได้รับการฝึกรวมบทบาทอย่างเดียว กลุ่มทดลองที่สามได้รับการฝึกการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม อย่างเดียว ส่วนกลุ่มที่สี่ซึ่งเป็นกลุ่มควบคุมนั้น ได้มีการฝึกโดยใช้เนื้อหาวิชาหน้าที่พลเมืองและศีลธรรม ตามหลักสูตรทุกกลุ่มใช้เวลาในการฝึกประมาณ 15 ครั้ง ครั้งละ 60-100 นาที โดยทำการฝึก ทุกวัน วันละครั้ง ผลการทดลองพบว่า ผู้ที่ได้รับการฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม และการฝึกรวมบทบาท มีลักษณะที่ฝึกนี้สูงกว่าผู้ที่อยู่ในกลุ่มควบคุมอย่างเด่นชัด โดยกลุ่มที่รับการฝึกสองด้านให้ผล เท่าเทียม กับกลุ่มที่ฝึกด้านเดียว เมื่อพิจารณาลักษณะของบุคคลประกอบการได้รับการฝึก พบว่ามีบุคคลบาง ประเภทได้รับประโยชน์จากการศึกษา โดยมีคะแนนของจิตลักษณะต่าง ๆ หลังการฝึกสูง กล่าวคือ ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนุกสนานมาก มีคะแนนการสวมบทบาทหลังฝึกสูงกว่าผู้ได้รับการ อบรมมาแบบรักสนุกสนานน้อย ส่วนผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากและมีการสวมบทบาทสูง เป็นผู้มีคะแนนความเข้าใจเหตุผลเกี่ยวกับจริยธรรมสูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีลักษณะตรงข้าม

การวิจัยครั้งนี้พบหลักฐานสำคัญที่แสดงว่าความสามารถในการสวมบทบาท เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล

ชฎาพร พัชรชัยเรียร (2524 : 72 - 74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 800 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมแบบมาตราส่วนประเมินค่ามีคำตอบ 5 ระดับ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคม 10 ประการ คือ รักความอิสระ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย การเคารพอาวุโส การถือพรรคถือพวก การตรงต่อเวลา การประหยัคมัธยัสถ์ การนิยมไทย การบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ และการพึ่งตนเอง อยู่ในเกณฑ์เห็นด้วย ในการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายพบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในเรื่อง การเคารพอาวุโส การถือพรรคถือพวก การตรงต่อเวลา การประหยัคมัธยัสถ์ และการนิยมไทย แต่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในเรื่องการรักอิสระ ความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย การบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ และการพึ่งตนเอง และพบว่านักเรียนที่มีคามารคามมีฐานะทาง เศรษฐกิจต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมสังคมต่างกัน แต่ปรากฏว่านักเรียนที่มีคามารคามมีระดับการศึกษา อาชีพ การให้การอบรมเลี้ยงดูบุตรต่างกัน และนักเรียนที่มีสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมทางโรงเรียนรวมทั้งช่วงเวลา เฉพาะที่มีการสอนค่านิยมทางสังคมในโรงเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับค่านิยมทางสังคมไม่แตกต่างกัน

วรัญญา เวโรจน์ (2525 : 156) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปฏิกริยาจริยธรรมของนักเรียนครูและผู้ปกครองต่อพฤติกรรมตนเองของผู้อื่น" กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครูและผู้ปกครองจากกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนทั้งสิ้น 2,834 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายชั้นคอน (Multi-stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่างและมาตราวัดปฏิกริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมตนเองของผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ครูและผู้ปกครองจะมีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกแน่ๆ และจะไม่มีปฏิกริยาในทางลบแน่ๆ ต่อพฤติกรรม 16 พฤติกรรม คือ ความ

ขยันหมั่นเพียร ความรู้สึกตัวไม่ประมาท ความมีวินัยในตนเอง การปรับปรุงตนเอง การรักษา
สุขภาพ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง การสำรวจตนเอง ความละเอียดใจ
การตั้งมาตรฐานตนเอง ความพอใจในตนเอง ความระจับความอยาก การให้รางวัลตนเอง
การปล่อยใจตนเอง ความรู้สึกผิด การลงโทษตนเอง

นุชลี: อุปกัย (2525 : 131) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปฏิกริยาจริยธรรมของนักเรียน
ครูและผู้ปกครองต่อพฤติกรรมของผู้อื่นที่กระทำต่อสิ่งแวดลอม" กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วย
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครูและผู้ปกครอง
จากภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และกรุงเทพมหานคร จำนวน
2,835 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามและมาตรวัดปฏิกริยาจริยธรรม ผลการวิจัย
พบว่า นักเรียน ครู และผู้ปกครองมีปฏิกริยาจริยธรรมทางบวกคือพฤติกรรมการสะสมวัตถุ
ความรักสัตว์ การสะสมสิ่งมีค่า การควบคุมพืช การควบคุมน้ำ การควบคุมสัตว์ และมีปฏิกริยา
จริยธรรมทางลบคือพฤติกรรมการทำลายพันธุ์พืช การทำลายพันธุ์สัตว์ การทำให้สิ่งแวดลอมสกปรก
การนำสัตว์มาต่อสู้กันและการทดลองกับสัตว์

อภิญา จันทร์เจนจบ (2525 : 164 - 165) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ความ
เข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง" กลุ่มตัวอย่าง
ประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 ครู และผู้ปกครอง จากภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ
กรุงเทพมหานคร จำนวน 2,888 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบหลายชั้นคอน
(Multi-stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับ
รายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง และมาตรวัดความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรม
สังคม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมสังคมที่กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจว่าพฤติกรรม
ที่ดี ถูก และควรอย่างมาก คือการบำเพ็ญประโยชน์ การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การแสดงความ
กตัญญูแก่การกระทำนั้นจะยากลำบาก การคำนึงถึงความอาวุโส การให้อภัย การให้ร้ายป้ายสี
การเบียดเบียนผู้อื่น การอิจฉาริษยา การผิดจริยธรรมทางเพศของหญิง การไม่รักษาระเบียบวินัย
และการพูดปด

วิเชียร พงษ์ประเสริฐ (2526 : 86 - 88) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในเขตกรุงเทพมหานคร" กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 450 คน จาก 10 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมทั้ง 7 คุณลักษณะ คือ การรักษาระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความสามัคคี ความอดสาหัส ความยุติธรรม และความมีเหตุผลอยู่ในระดับที่พึงประสงค์ นักเรียนชายและหญิงมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมทุกคุณลักษณะแตกต่างกัน นักเรียนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครองต่างก็มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับจริยธรรมทุกคุณลักษณะไม่แตกต่างกัน

ภาณี อัครธรรม (2527 : 171) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปฏิภานจริยธรรมของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น" กลุ่มตัวอย่างประชากรประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ครู และผู้ปกครองจากภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 2,888 คน โดยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน(Multi-stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง และมาตรวัดปฏิภานจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางสังคมของผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ครู และผู้ปกครองจะมีปฏิภานทางบวกแน่ ๆ และไม่มีปฏิภานทางลบ ต่อพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การบำเพ็ญประโยชน์ การคำนึงถึงความอาวุโส การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การให้อภัย การรักษาชื่อเสียงของหมู่คณะ การแสดงความกตัญญูกตเวทิต และการเกรงใจ

สัญญาลักษณ์ สุนทรา (2527 : 72 - 74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมในหนังสือพิมพ์รายวันและการนำไปใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 7" กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นครูสังคมศึกษาในเขตการศึกษา 7 จำนวน 192 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่าแบบลิเคิร์ต ผลการวิจัยพบว่า ครูสังคมศึกษามีความคิดเห็นว่าหนังสือพิมพ์รายวันมีจริยธรรมในเรื่อง การพึ่งตนเอง ความขยันหมั่นเพียร ความรับผิดชอบ การประหยัดและออม การมีระเบียบวินัยและการเคารพกฎหมาย คุณค่าของศาสนาและความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ แฝงอยู่ในข่าวสาร

ไม่มากนัก วิธีการที่ครูส่งนักศึกษาใช้ในการนำจริยธรรมในหนังสือพิมพ์รายวันไปประกอบการเรียน การสอนส่งนักศึกษาทุกวิธีคือ วิธีใช้เป็นเรื่องราวการนำเข้าสู่บทเรียน ใช้เป็นเนื้อหาในการสอน ใช้ประกอบเนื้อหาในบางตอน กำหนดให้ไปอ่านเรื่องราวจากหนังสือพิมพ์รายวันเพื่อประกอบเนื้อหา ตอนที่เรียน กำหนดให้นักเรียนไปอ่านเรื่องราวจากหนังสือพิมพ์รายวันแล้วนำมารายงานในชั้น กำหนดให้นักเรียนนำข่าว ภาพข่าว บทความต่าง ๆ จากหนังสือพิมพ์ตีพิมพ์ในท้องถิ่นที่เรียน เป็นประจำ และให้นักเรียนวิเคราะห์ วิจารณ์ข่าว ครูใช้ในระดัมน้อย

นันทิกา พรหมนาม (2527 : 187 - 189) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปฏิกริยาจริยธรรม ของนักเรียน ครู และผู้ปกครองต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของผู้อื่น" กลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ครู และผู้ปกครองจากกรุงเทพมหานคร ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 2,834 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง และมาตรวัดปฏิกริยาจริยธรรมต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียน ครู และผู้ปกครอง มีปฏิกริยาทางบวกต่อพฤติกรรมทางเศรษฐกิจของผู้อื่น 10 พฤติกรรม คือ การบริจาคทรัพย์ การประกอบอาชีพอิสระ การเสียสละเพื่อสาธารณประโยชน์ การกระจาย ทรัพย์อย่างเท่าเทียมกัน การประกอบอาชีพรับจ้าง การไม่เอาทรัพย์ผู้อื่น การกระจายทรัพย์ตาม ความจำเป็น การกระจายทรัพย์ตามความสามารถ การให้ผู้อื่นยืมเงิน และการให้ผู้อื่นกู้เงิน

ปณิธาน นุ่มศิริ (2528 : 110 - 114) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การนำเสนอโปรแกรม การสอดแทรกจริยธรรมในการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็น หัวหน้าหมวดภาษาไทยและครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 317 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับการสอดแทรกจริยธรรม ในการสอนภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยควรสอดแทรก จริยธรรมด้วยวิธีการปลูกฝังโดยการ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประพฤติปฏิบัติ เพื่อแสดงถึงความ เป็นผู้มีจริยธรรมอยู่เสมอ ๆ เช่น ให้นักเรียนประหยัดน้ำ ไฟ รักษาความสะอาดของห้องเรียน และโรงเรียน และควรสอดแทรกจริยธรรมตามสภาพการณ์โดยครูยกย่องชมเชยและประกาศ ความดีความสามารถของนักเรียนที่มีความประพฤติดีแต่งกายเรียบร้อย และในการตรวจ คัดลिन ให้คะแนนต่าง ๆ ครูต้องกำหนดเกณฑ์ไว้ล่วงหน้า และกระทำอย่างยุติธรรม นอกจากนี้ หัวข้อที่ควร นำมาสอดแทรกจริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ความซื่อสัตย์สุจริตและความกตัญญูแก่เวท

จากงานวิจัยในประเทศไทยที่กล่าวแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า จริยธรรมที่จำเป็นจะต้องสร้างเสริมและปลูกฝังให้กับนักเรียนและเยาวชนไทย ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีเหตุผล ความกตัญญูกตเวทิต การเชื่อฟังผู้อาวุโส การเสียสละ ความสามัคคี การประหยัด และออมทรัพย์ ความอดสาหัส ความยุติธรรม ความขยันหมั่นเพียร การบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ การพึ่งตนเอง การตั้งใจเรียน การรักศักดิ์ศรีและชื่อเสียงของคนและการตรงต่อเวลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย